

Posudek konzultanta
na rigorózní práci Mgr. Gabriely Wagnerové
Poškozený a oběť v trestním řízení

I.

Rigorózní práce o rozsahu 128 stran textu je věnována postavení poškozeného v trestním řízení a pojmu oběti trestného činu a jejím procesním právům. Poškozený je jedním z nejdůležitějších subjektů trestního řízení a jednou z důležitých stran trestního řízení. Rigorózní práce je tak zpracována na aktuální téma. Aktuálnost tématu je umocněna přijetím zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, který přinesl komplexní úpravu pomoci obětem trestných činů, dosud roztržštěnou do několika zákonů, a který novelizoval také trestní řád. Rigorozantka v úvodu poukazuje správně na okolnost, že v posledních letech (od devadesátých let minulého století do současnosti) je zřetelný trend spočívající v posilování práv poškozeného a oběti trestného činu. Jedná se o přirozený vývoj, který reaguje na potřebu zlepšit postavení poškozeného vůči obviněnému, kterému je právní úpravou zajištěno v široké míře právo na spravedlivý proces. Poškozený byl naopak velice dlouho v rámci trestního řízení chápán pouze jako nositel důkazu. Nový český zákon o obětech trestných činů významně přiblížil pojem oběti trestného činu pojmu poškozeného a práva oběti trestného činu se významně přiblížila právům poškozeného.

Autorka si za cíl své práce stanovila analýzu platné právní úpravy poškozeného a oběti trestného činu, její zhodnocení, vyhledání nedostatků platné právní úpravy a navržení legislativních změn směřujících ke zdokonalení právní úpravy (str. 6). Je třeba hned v úvodu uvést, že diplomantka vytýčený cíl splnila a rigorózní práce je vypracována na velmi pěkné odborné i literární úrovni.

Rigorózní práce má jasnou a logickou osnovu. Autorka nejprve pojednává v první části o pojmu poškozeného, jeho procesních právech, zastupování poškozeného a o dalších souvisejících otázkách, v druhé části rozebírá pojem oběti trestného činu. Následuje rozbor pojmu oběti trestného činu podle českého zákona o obětech trestných činů. Práci uzavírá jednak kapitolou komparující českou a slovenskou právní úpravu a jednak stručným závěrem obsahujícím i náměty *de lege ferenda*.

Autorka vypracovala práci na podkladě dostatečného počtu odborných literárních pramenů, s kterými správně a kreativně pracuje. Vhodně a přiléhavě používá judikaturu. Jediná výtku týkající se literatury se vztahuje k problematice odvolání poškozeného proti

rozsudku soudu prvého stupně. Na začátku osmdesátých let minulého století psal o tomto problému Bárta v článku publikovaném v roce 1982 v časopise Socialistická zákonost; autor se zamýšlel nad otázkou, zda právo poškozeného podat odvolání nejen proti výroku o náhradě škody, ale i proti výroku o vině a trestu nelze dovodit z revizního principu ovládajícího podle tehdy platné právní úpravy odvolací řízení – autorka se o tomto problému zmiňuje, ale uvedený článek patrně nezná a nemohla tedy ani reagovat na argumenty tam uvedené.

Práce má všechny formální náležitosti, nechybí abstrakt ani cizojazyčné resume i seznam klíčových slov.

Práce je napsána živým, čtivým stylem jen s ojedinělými pravopisnými chybami (například „stádium“ místo „stadium“, nejasný termín „druhak“ na str. 21 nebo špatná shoda podmětu s přísudkem na str. 110 dole – „osoby... vypadli...“).

II.

Rigorózní práce je rozbořem platné právní úpravy. Práce neobsahuje žádné zásadní věcné chyby. Výklad je přiléhavý a obecně srozumitelný. Rigorózní práci zhodnocují dva faktory. Jednak je to určitý problémový charakter rigorózní práce – autorka se nesnaží jenom popisovat právní úpravu, ale hledá i určité širší souvislosti a poukazuje na nedostatky platné úpravy, a dále snaha nabídnout vlastní řešení (srov. například konkrétní návrhy na zakotvení povinnosti policejního orgánu rozhodnout o tom, zda určitá osoba je či není poškozeným na str. 41 a násl., nebo návrh na zakotvení stížnosti poškozeného proti rozhodnutí o přerušení trestního stíhání či námět na zavedení možnosti poškozeného podat odpor proti trestnímu příkazu a četné jiné návrhy.

V prvé části rigorózní práce autorka pojednává také o institutu dohody o vině a trestu z hlediska postavení poškozeného v tomto typu řízení (str. 35-36). Domnívám se, že výklad je příliš stručný, v podstatě jen na jednu stranu textu. K této otázce by bylo vhodné vyjádřit se při ústní obhajobě a důkladněji se zamyslet nad otázkou, zda uvedený institut je skutečně z hlediska poškozeného přínosný a do jaké míry.

Zatímco první část rigorózní práce je orientována juristicky, zhruba od třetí kapitoly autorka věnuje pozornost otázkám kriminologickým, respektive viktimologickým. V této spojitosti se kriticky dívá i na český zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, což není tak obtížné, protože samotný zákon k tomu dává několik vhodných příležitostí, ať již neurčitými pojmy, které obsahuje, anebo množstvím procesních povinností informačního charakteru, které ukládá orgánům činným v trestním řízení, zejména pak policejnímu orgánu. Sympaticky působí, že rigorozantka zůstává oběma nohama na zemi, zejména při hodnocení skutečných

možností tzv. restorativní justice, tj. má na mysli především praktické uplatňování zákonných informačních povinností vůči oběti trestného činu podle zákona o obětech trestných činů.

III.

Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Gabriely Wagnerové je plně způsobilým podkladem pro ústní obhajobu. V práci autorka prokázala hlubší odborné znalosti daného tématu i schopnost odborného jazykového vyjádření. Prokázala znalost teoretických otázek i fungování aplikační praxe.

Při ústní obhajobě doporučuji, aby se autorka zabývala otázkami:

1. Postavení poškozeného v řízení o sjednávání dohody o vině a trestu
2. Nedostatky zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, a možnosti jejich odstranění.

V Praze 11. července 2014

Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,